

ABONEMENT

Pour un an D. 2
Edition spéciale 500 Ptrs.

ADRESSE

“İdjtihad,,Constantinople

Téléph. St. 865
XXV ème ANNEE
15 Novembre 1929

İCTİHAT

Türkçe ve Fransızca
İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ
No: 285

ABONEMAN:

Seneliği [24 Nüsha] Türkiye
ye için 21/2, hariç için 2
D. Âlâ kâğıdlısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihat Evi

Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi beşidci sene
16 Teşrinisani 1929

Eğer aklın ererse matemli hâkikate,
Sıfra ener kıymeti gözünde kâinatın,
Sen de düşmen olursun merhametsiz hilkate.

Felâket çekenlere şefkatli bir kalb ile
Teessürler içinde benim gibi et nazar,
Büyüyünce nasibin seadet olsa bile
Hatırından çıkmasın şu duyduğun acılar,

Bir gün sen de olursan eğer bir üvey ana
Öksüzleri incitme son sözüm budur sana.

Tokadi Zade: Şekib

MİNELMEVT

Beni koydukları zaman toprağa
Başı bir kefenle sarılı hoca,
Yabancılar gider gitmez uzağa,
Yaslansın çömelip orada ağaca,

Her mezar başında artan hevesle,
Ruhuma bir *Yasın* okusun, sesle,
Bu son benzeyişim olsun herkese,
Bütün arzum budur olup olacağı...

Dinlendirmek için orda başımı,
Nê adımı yazın, ne de yaşımı,
Yok eğer olursa koyan taşımı
Üzerine bir *Ah* çekin hattatca.

Ahmet Kutsi

Vecibesiz ve müeyyidesiz

Bir Ahlakın İcmali

Yazan: J. M. GUYAU [*]

Tabiatın lakaydlığı farziyesi

Eğer "doğmatisme,"ın ahlâkî, bilgilerin hali
hazırında hakikate en yakın farziyeyi ararsa bu-
lacaktır ki bu farziye ne "pessimsme," ne de
"optimisme," farziyesi dşğildir; Bu farziye tabiatın
lâkaydlığı farziyesidir. Gayelerine uymamızı
doğmatismın istediği bu tabi'at, hakikatte, mutlak
bir lâkaydlık göstermektedir: 1o. hissiyet hak-
kında; 2 o beşerî iradenin mümkün istikametleri
hakkında tabiat mutlak bir lâkaydlık gösterir.

Optimist ve pessimisi, sadece anlamaya
çalışacakları yerde, şairler gibi, his ederler,

müteheyyiçdirler, küserler, sevinirler, tabiate
hayır yahut şer, güzellik, çirkinlik, keyfiyet
[Qua'lètè] ler atfederler; bil'akis âlimi din-
leyiniz; onun için daima muteadil [equi-
valentes] kemiyetlerden başka bir şey yoktur.
Tabiat kendi noktai nazarında bitaraf bir şey
olur. Hazdan olduğu kadar ıztıraptan, hayır-
dan, şerden bihaber, bişuurdur.

Tabiatın elemierimize, yahut hazlarımıza lâ-
kaydlığı moralist için ihmal olunabilen bir farzi-
yedir, zira amelî te'siri yoktur. Hayatın elemli
vasatı olarak, hazlarından fazla olmadığı ve ha-
yatın her zihayat için arzu olmaya şayan kal-
dığı bir kerre kabul olununca derdlerimizi teh-
vin eden bir meded re'sin yokluğu siyreti ahlâ-
kiyemizde hiç bir şeyi değıştirmeyecektir.
Fakat ahlâkî alâkadar eden, tabiatın hayre,
yahut şerre karşı lâkaydlığıdır; binaenaleyh
bu lâkaydlığından bir çok burhan [Raison] ları
drmeyen edilebilir.

Birincisi kabili takdir bir tarzda istikame-
tini değıştiremediği kül = [tout] e nisbeten
beşerî iradedin aczi = [l'impuissance] ı
dır. Böyle ef'ali beşeriden cihan için ne çıka-
cak? Bilmiyoruz. Fizikşinas için soğuk ve sıcak
ne kadar birbirine zıd esaslardan gayri sadır
görünürse gibi tabiat için de hayr ve şer
dahi aynı suretle bir ve aynı şey görünür.
Bunlar [yani hayr ve şer] ahlâkî hararetin
dreceleridir. Ve soğuk ve sıcak gibi hayr
ve şerrin tevazun etmesi belki lâzımdır. Muh-
temel ki hayr ve şer, bir müddet sonra dün-
yada birbirlerini nötralise ederler yani birbir-
lerinin te'sirlerini izale ederler.

Nitekim Ummanda dalgaların muhtelif ha-
reketleri birbirlerini nötralise eder. Her biri-
miz kendi izimizi çizeriz, fakat tabiat için bu
izin ehemmiyeti azdır; bu iz için çarçabuk
silinmek kâinatın maksatsız büyük çarpınması
içinde kaybolmak mukadderdir. Pompéenin
gemilerinin izlerinden denizlerin hâlâ titredik-
leri doğrumudur? Suları üzerinde binlerce
sefinenin dolaşmakta olmasına rağmen Bahri
muhihi bugün eskisinden fazla tek bir dalgası
varmıdır? İyi bir amelin, yahut devri salise
ait bir adav tarafından irtikâp olunmuş bir
cinayetin neticelerini dünyanın lâalettayin bir
şeyde ta'dil etmesi emin midir? Confucius, Bou-
ddha yahut Hazreti İsa bir milyar sene sonra
tabiat üzerine icrayı te'sir edecekler mi? Bir
"éplémère," böceğinin iyi bir amelini farzediniz.
Bu iyi amel kendisi gibi bir güneş şu'anda ölü.

Böcegi öldürecek gecenin vürüdü bunu iyi amel saniyenin milyonda biri kadar te'hir edebilir mi?

Bir kadın vardı, onun ma'sum cünunu kendisini nişanlı ve düğününün arefesinde zanetmekte. Sabahleyin uyanınca bir beyaz elbise, bir taze gelin tacı isterdi, ve beşuş, mütebessim olduğu halde süslenirdi. O [nişanlı] bugün gelecek derdi. Akşam, beyhude intizardan sonra onu bir hüznü keder alırdı. Ozaman beyaz elbiseyi çıkarırdı. Fakat ertesi gün alessabah, itimadı tekrar gelirdi. "Bugün gelecek," derdi. Ve ümid libasını ancak tekrar giyinmek üzere çıkararak, daima sukuta uğrayan ve daima canlı olan bu kanaetde hayatını geçirdi. İnsanîyet, her sukutı hayali unutan bu kadın gibidir, Her gün idealinin gelmesini bekler. [*] Belki yüzlerce asırdan beridir ki "yarın gelecek," der; her nesil birbiri arkasına beyaz elbiseyi giyer. İman, bahar ve çiçekler gibi ebedidir. Belki bütün tabiât, her halde su'urlu ve mudrik tabiât de böyledir: hisabsız asırlar evvel, dağılmış toza munkalib olmuş bir yıldızda da sirri nişanlıye intizar ediliyordu. Her ne suretle derpiş olunursa olunsun ebediyyet namütenahi bir sükutı hayal gibi görünür.

[Bitmedi]

Felsefe santhaları

[Carmen Sylva] dan.

Hayat bir san'atdır ki insan onda ek-serya amatör vaziyetindedir; üstâd olabilmek için kalbinin kanını akıtmalıdır.

Beyaz saçlar, fırtınadan sora denizi örten köpüklerin zirvelerine benzer.

Dostlar, insana yalnız yükselir-ken faidelidirler; zirvede iken onlara hiç lüzum kalmaz.

Ateş suyu kaydattığı halde su ateşi söndürür; bir nankör kızdırmayınız sizi söndürür.

En basit hakikat bir kadından daha muğlakdır.

Terbiye kalbin yüksek mektebidir.

Dr. Nuri Fehmi

[*] İdeal adlı şu kıta'mızda buraya kaydedelim:

İdeal

Görmediğim bir ru'yayı betekrar Hatırlamak, görmek için çalıştım; Sevdigimi ben gel zaman git zaman Aramaya, bulmamaya alıştım. AB. DJ.

Après une démission

C'est donc vrai que je vis, comme un être, pensant, Amon aise, bien libre et maître de moi-même Suivant les désirs seuls de l'âme et jouissant De tout ce qui m'entoure et de tout ce que j'aime;

Je vivais affligé, soucieux et distrait, Ne pouvant me sauver de la mélancolie Du métier dont je parle encore avec regret, Qui ne fut qu'une longue et pénible agonie;

Et je ne pensais guère, hélas! combien sont doux Et la vie, et l'amour et toute la nature, Ou rien n'est fade, ou laid, si l'on a de bon goût; J'avais tout oublié, je l'avoue et le jure.

Tout est beau, ravissant, regardez les oiseaux Qui se bercent, chantant sur les branches fluette; Les enfants babillant, ou dormant aux berceaux Pleins de charme innocent des pieds jusqu'à latête;

Le soleil, se levant pur et majestueux, Ou se couchant voilé, d'une rose lumière, Et les astres brillant dans l'innfini des cieux D'une prodigieuse et sublime manière;

Les papillons volant capricieux en l'air, Oû posés sur les fleurs dans l'immense campagne; Les mirages lointains bleissant le désert; Les sommets nébuleux de la haute montagne;

Les flots bleus endormis, moirés en plein soleil, D'une nappe étherée, ou s'agitant sans cesse, Furieux vers le soir, sous l'horizon vermeil Oû l'on sent en rêvant une douce tristesse;

Promenez - vous la nuit avec recueillement, Aux bords d'un lac paisible, ou des eaux murmurantes, Sur le sable ou le grû, sous le grand firmament Que sillonnent soudain les étoiles filantes;

Traversez en automne, au clair de lune, un bois; Passez près d'une source a la voix cristalline; Cheminez, d'un pas lent, vous arrêtant parfois, Pour savourer tout seul la musique divine;

Frissonnant au vent frais caressant votre front, Marchez sur les tapis mouvants tissés par l'ombre Et la lumière, allez vous adosser au tronc D'un arbre, dans un coin silencieux et sombre;

Pensez et repensez a vous-même avant tout, La tête dans les mains, devant ces grandes Spectacles et tombez en extase a genoux, Vous trouvant tout petit parmi ces grandes choses,

Ecoutez ce que dit chaque feuille en tombant, Tristement a vos pieds toute rouge, ou jaunie Ou bien en s'envolant dans l'air au gré du vent: "Tout périt a son tour, jouissez de la vie!"

Erenköy 1918

Ebubekir Hazım

İmtiyaz sahibi: Dr. Abdullah Cevdet

Mes'ul müdürü: Dr. Abdil Hüsnü

Düyunu-numiye karşısında "İŞ" Matbaası